

הנדון: תיקון לשיעור הריבית המינימאלי בתקנות לפי סעיף 3(ג) לפקודת מס הכנסה

1. רקע כללי

ביום 17 בספטמבר 2009 פורסם בקובץ התקנות 6813, תיקון לתקנות מס הכנסה (קביעת שיעור ריבית לעניין סעיף 3(ג)), התשמ"ו-1986 (להלן – "התקנות"), בנוגע לשיעור הריבית המינימאלי שיחול על נותן הלוואה, אשר חלות לגביה הוראות סעיף 3(ג) לפקודת מס הכנסה (להלן – "הפקודה").

סעיף 3(ג) לפקודה מטיל מס על המלווה, במקרה שבו ההלוואה שנתן ושלגביה חלות הוראות הסעיף האמור, נושאת ריבית בשיעור נמוך יותר משיעור הריבית המינימאלי שנקבע בתקנות. מס כאמור מוטל על ההפרש בין הריבית שנקבעה בתקנות, לבין הריבית שנוקפה בפועל בגין ההלוואה שנתן. יצויין כי הוראות סעיף 3(ג) לפקודה אינן חלות לגבי הלוואה, שניתנה לצדדים קשורים בחו"ל והכפופה לכללי מחירי העברה לפי סעיף 85 לפקודה.

להוראות סעיף 3(ג) לפקודה, כנוסחו טרם תיקון 164 לפקודה, ולתקנות היתה זיקה ליישום הוראות חוק התיאומים בשל אינפלציה, כדלקמן: הוראות הסעיף האמור חלו, בין היתר, על מלווה, שיישם את הוראות פרק ב' לחוק התיאומים בקביעת הכנסתו החייבת, ולא חלו על שטרי הון שנחשבו כנכס קבוע לצורכי חוק התיאומים בידי המלווה. בנוסף, בתקנות נקבע כי שיעור הריבית המינימאלי, שיחול על הלוואה שניתנה ללווה, אשר יישם את הוראות פרק ב' לחוק התיאומים בקביעת הכנסתו החייבת, הוא שיעור עליות מדד המחירים לצרכן (ללא תוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה)¹.

על רקע הגבלת תחולתו של חוק התיאומים לתום שנת המס 2007 ומטעמים נוספים, תוקנו הוראות סעיף 3(ג) לפקודה בתוקף מיום 1.1.2008 (במסגרת תיקון 164 לפקודה מחדש מרס 2008).

2. תמצית התיקון לגבי שיעור הריבית המינימאלי שנקבע בתקנות

התיקון יחול על הלוואה שניתנה ב-1 בחודש שלאחר פרסומן (להלן – "יום התחילה") ואילך. מאחר שיום הפרסום היה ביום 17 בספטמבר 2009, יום התחילה יהיה 1 באוקטובר 2009.

להלן תמצית התיקון לגבי שיעור הריבית המינימאלי שיחול על הלוואות שחל עליהן סעיף 3(ג), בהתאם לנוסח החדש של התקנות:

- **לגבי הלוואה שניתנה החל מיום התחילה של התיקון (1.10.2009) ואילך –** שיעור הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה יהא 3.3% לשנה (ללא הפרשי הצמדה).

¹ אם היה מדובר בהלוואה, שמומנה באמצעות הלוואה הצמודה לשער החליפין של הדולר של ארה"ב, אזי הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה היתה שיעור עליות שער החליפין של הדולר של ארה"ב

בגין הלוואה שמומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים (כמפורט בסעיף 3.2 בהמשך), יהיה שיעור הריבית, השיעור שנקבע בתנאי הלוואה.

בגין הלוואה במט"ח² יהיה שיעור הריבית המינימלי, שער החליפין של המט"ח בתוספת ריבית שנתית (בלתי צמודה) של 3%.

• **הוראות מעבר ביחס להלוואה שניתנה לפני 1.10.2009 –**

לגבי הלוואה שניתנה **למי שחלו עליו ביום 31.12.2007** הוראות פרק ב' לחוק התיאומים – שיעור הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה, שיחול עד וכולל ליום 31.12.2010, ימשיך להיות שיעור עליית מדד המחירים לצרכן³, ולא שיעור עליית מדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה, על אף שהלוואה אינו מיישם עוד הוראות אלה החל משנת המס 2008. החל מיום 1.1.2011 (באם ההלוואה טרם נפרעה) יחול שיעור הריבית הרגיל (בהלוואה שקלית שלא מומנה בהלוואה בתנאים זהים – 3.3% לשנה).

לגבי הלוואה שניתנה **למי שלא חלו עליו ביום 31.12.2007** הוראות פרק ב' לחוק התיאומים – יהיה שיעור הריבית לענין סעיף 3(ג) עד ליום 30.9.2009 השיעור שחל קודם לכן, דהיינו הצמדה למדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית שנתית של 4%.

החל מיום 1.10.2009 (באם ההלוואה טרם נפרעה) יחול שיעור הריבית הרגיל (בהלוואה שקלית שלא מומנה בהלוואה בתנאים זהים – 3.3% לשנה).

להלן פירוט להוראות התיקון:

3. **הלוואה שניתנה ביום 1.10.2009 ואילך ("הלוואה חדשה") – שיעור הריבית המינימאלי**

שיעור הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה, שיחול לגבי הלוואה שניתנה ביום התחילה (1.10.2009) ואילך ואשר חלות עליה הוראות הסעיף האמור, יהיה כדלקמן:

3.1 במקרה הרגיל – ריבית נומינלית של 3.3% לשנה⁴
שיעור הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה יהא 3.3% לשנה (ללא הפרשי הצמדה).

שיעור ריבית זה יתעדכן מידי שנת מס, החל משנת המס 2010, ויעמוד על 75% משיעור העלות הכוללת הממוצעת לאשראי הלא צמוד, הניתן על ידי הבנקים, כפי שיפורסם על ידי בנק ישראל בסמוך לפני חודש דצמבר של שנת המס הקודמת.

3.2 ההלוואה שניתנה על ידי הנישום, מומנה באמצעות הלוואה אחרת בתנאים זהים
על מנת להקל על נישומים היכולים לקבל מצד ג' הלוואה זולה ולהעניקה כמימון בתנאים זהים לצד קשור (להלן – "הלוואה בתנאים זהים"), נקבע, כי בהתקיים התנאים המצטברים הבאים, המלווה ימוסה על הריבית שקיבל בפועל (הריבית הנקובה בהלוואה שנתן) ולא על הריבית הרגילה הנקובה בתקנות:

- (1) ההלוואה לא נתקבלה "מקרוב" (כהגדרתו בסעיף 88 לפקודה);
- (2) סכום ההלוואה שנתקבלה על ידי הנישום שווה או עולה על סכום ההלוואה שניתנה על ידו ושלגביה חלות הוראות סעיף 3(ג) לפקודה;
- (3) תנאי ההלוואה, שניתנה על ידי הנישום, שעניינם מועדי הסילוק של הקרן ושל הריבית, ושיעור הריבית החל עליה, זהים לתנאי ההלוואה שקיבל⁵;
- (4) ההלוואה נתקבלה על ידי הנישום בסמוך למועד מתן ההלוואה – דהיינו 14 ימים או פחות לפני או אחרי יום מתן ההלוואה על ידו.

² הוראה זו לא תחול על הלוואות שקליות צמודות למט"ח – ראה סעיף 3.3 בהמשך.
³ ובנסיבות המתוארות בהערת שוליים מס' 1 – שיעור עליית שער החליפין של הדולר של ארה"ב.
⁴ שיעור זה לא יחול במקרה של מתן הלוואה שמומנה מהלוואה שנתקבלה בתנאים זהים או במקרה של הלוואה במטבע חוץ (ראה בסעיפים הבאים).
⁵ חל גם במקרה שההלוואה שנתן וההלוואה שקיבל ניתנו באותו מטבע חוץ.

3.3 ההלוואה שנתן הנישום, ניתנה במטבע חוץ (ולא מתקיימים התנאים של הלוואה בתנאים זהים)

לעניין זה, "מטבע חוץ" מוגדר כ: דולר של ארה"ב; דולר קנדי; דולר אוסטרלי; אירו; לירה שטרלינג; פרנק שוויצרי; רנד דרום אפריקני; ין יפני.

שיעור הריבית המינימאלי עניין סעיף 3(ג) לפקודה יהא שיעור השינוי בשער החליפין של אותו מטבע חוץ בתוספת ריבית (בלתי צמודה) בשיעור של 3% לשנה. אפשרות זו נקבעה על מנת להקל על הלוואות שניתנו במט"ח ולמנוע חשיפה מטבעית של המלווה.

יודגש – האמור לעיל, חל רק על הלוואות שניתנו במטבע חוץ ולא על הלוואות שקליות הצמודות לשער החליפין של מטבע חוץ (לגבי האחרונות יחול שיעור הריבית הנומינלי של 3.3% לשנה או שיעור הריבית הנקוב בהלוואה שניתנה, לפי העניין, כמפורט בסעיפים 3.1 ו-3.2 לעיל).

3.4 לנוחיותכם, ריכזו בטבלה את שיעורי הריבית המינימאליים שיחולו על הלוואה חדשה:

טבלה א – לגבי הלוואה "חדשה" – ניתנה החל ביום 1.10.09 ואילך	
שיעור הריבית המינימאלי	סוג הלוואה
3.3% לשנה (מעודכן לשנת המס 2009)	הלוואה שקלית (לרבות הלוואה שקלית הצמודה לשער החליפין של מטבע חוץ, אך למעט הלוואות מהסוגים המפורטים להלן)
שיעור הריבית (לרבות הפרשי הצמדה) שנושאת הלוואה, שקיבל הנישום המלווה כאמור.	הלוואה שניתנה מומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים
שיעור השינוי בשער החליפין של מטבע החוץ, שבו ניתנה הלוואה, בתוספת ריבית (בלתי צמודה) בשיעור של 3% לשנה.	הלוואה שניתנה במטבע חוץ (למעט אם היא מומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים)

4. **הלוואה שניתנה לפני 1.10.2009 ("הלוואה ישנה") – הוראות מעבר**

לגבי הלוואות, שניתנו על ידי הנישום לפני יום התחילה (1.10.2009) ואשר חלות עליהן הוראות סעיף 3(ג) לפקודה, יחול שיעור ריבית מינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה, כמפורט להלן:

לגבי הלוואה שניתנה למי שחלו עליו ביום 31.12.2007 הוראות פרק ב' לחוק התיאומים – שיעור הריבית המינימאלי לעניין סעיף 3(ג) לפקודה, שיחול **עד וכולל ליום 31.12.2010**, ימשיך להיות שיעור עליית מדד המחירים לצרכן⁶, ולא שיעור עליית מדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה, על אף שהלווה אינו מיישם עוד הוראות אלה החל משנת המס 2008.

החל מיום 1.1.2011 (באם הלוואה טרם נפרעה) יחול שיעור הריבית הרגיל כנוסחו לאחר התיקון (בהלוואה שקלית שלא מומנה בהלוואה בתנאים זהים – 3.3% לשנה).

לגבי הלוואה שניתנה למי **שלא חלו עליו ביום 31.12.2007** הוראות פרק ב' לחוק התיאומים – שיעור הריבית לענין סעיף 3(ג) **עד ליום 30.9.2009** יהיה השיעור שחל קודם לכן, דהיינו הצמדה למדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית שנתית של 4%⁷. החל מיום 1.10.2009 (באם הלוואה טרם נפרעה) יחול שיעור הריבית הרגיל כנוסחו לאחר התיקון (בהלוואה שקלית שלא מומנה בהלוואה בתנאים זהים – 3.3% לשנה).

⁶ אם מדובר בהלוואה, שמומנה באמצעות הלוואה הצמודה לשער החליפין של הדולר של ארה"ב – שיעור עליית שער החליפין של הדולר של ארה"ב

⁷ אם מדובר בהלוואה, שמומנה באמצעות הלוואה הצמודה לשער החליפין של הדולר של ארה"ב – שיעור עליית שער החליפין של הדולר של ארה"ב בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה.

טבלה ב – לגבי הלוואה "ישנה" – ניתנה לפני 1.10.09				
שיעור הריבית החל מיום המעבר ואילך		שיעור הריבית עד ליום המעבר		
ההלוואה שניתנה מומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים	ההלוואה שניתנה לא מומנה באמצעות הלוואה בתנאים זהים	על מקבל ההלוואה לא חלו ביום 31.12.07 הוראות פרק ב'	על מקבל ההלוואה חלו ביום 31.12.07 הוראות פרק ב' ⁸	
		עד 30.9.2009	עד 31.12.2010	התקופה הרלבנטית עד ליום המעבר
שיעור הריבית (לרבות הפרשי הצמדה), שקיבל הנישום המלווה כאמור.	3.3% לשנה (מעודכן לשנת המס 2009) ללא הפרשי הצמדה	שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה.	שיעור עליית מדד המחירים לצרכן	הלוואה בשקלים (לרבות הלוואה שקלית הצמודה לשער החליפין של מטבע חוץ, אך למעט הלוואות מהסוגים המפורטים להלן)
		שיעור השינוי בשער החליפין של הדולר של ארה"ב בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה.	שיעור עליית שער החליפין של הדולר של ארה"ב	הלוואה שקלית, הצמודה לדולר של ארה"ב (לא בהכרח תנאים זהים).
		שיעור השינוי בשער החליפין של הדולר של ארה"ב בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה.	שיעור עליית שער החליפין של הדולר של ארה"ב	הלוואה בדולר של ארה"ב, אשר מומנה באמצעות הלוואה בדולר של ארה"ב או באמצעות הלוואה שקלית, הצמודה לדולר של ארה"ב (לא בהכרח תנאים זהים).
	שיעור השינוי בשער החליפין של מטבע החוץ, שבו ניתנה ההלוואה, בתוספת ריבית (בלתי צמודה) בשיעור של 3% לשנה.	שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה.	מדד המחירים לצרכן	הלוואה שניתנה במטבע חוץ (פרט להלוואה בדולר של ארה"ב שמומנה באמצעות הלוואה בדולר של ארה"ב, לא בהכרח בתנאים זהים)

בכבוד רב

קרלמן – רואי חשבון

⁸ במסגרת הוראות המעבר לא נקבע מהו שיעור הריבית כאשר הן הלווה והן המלווה יישמו את התקנות הדולריות בקביעת הכנסתם החייבת (בחזור מס הכנסה מס' 17/2000, שהתייחס לתקנות, כנוסחן טרם התיקון המוצע, נכללה התייחסות לקטגוריה זו).